

Naša moč

Glasilo za slovensko delavstvo.

List
izhaja
vsak
petek.

Štev. 45.

V Ljubljani, dne 19. oktobra 1906.

Letnik I.

Občinska soc. politika.

Kakor je nekdanj v davnem času dejal sloveči učenjak Arhimed rimskemu vojaku, ki ga je motil pri njegovem raziskavanju, ko je risal v pesek geometrične figure: »Nikar se ne dotakni mojih krogov!«, tako so naše upravne oblasti vedno skrbno zakrivale svoje upravne načrte in delo za državni, deželni občinski blagor pred radovednimi očmi onih, kateri so tej upravi bili podrejeni. Gospoda se je s pomočjo zvutih volilnih redov pustila voliti v različne postavodajalne zbornice, po svojih uradih uvedla zistem, ki je odbijal od sebe vsakega »nepoklicanega« in tako dostikrat delala v prid lastnim koristim in v škodo občnim. Polagoma pa se je tudi tukaj začelo dani, delavstvo je vedno glasneje trkalo na s sedmimi pečati zapečateni vrata birokratskih uradov in socialnopolitično delovanje upravnih oblasti se je jelo živahneje razvijati, čimveč se je ljudstvo organiziralo ter so si ljudski zastopniki priborili mesta v postavodajalnih zbornicah. Najbolj so za tem napredkom zaostajale občine, predvsem tiste, kjer so neomejeno vladali liberalci. In vendar so ravno socialne naloge občine najpoglavitejše torišče, kjer občinske uprave lahko razvijejo največ dela in tako povzdignejo občinsko blagostanje časa, potrebam in zahtevam nižjih slojev primerno. Zato je naše delavstvo z zanimanjem sledilo predavanju dr. L a m p e t a v »Krščansko-socialni zvezi« o socialni nalogi občine, kjer je predavatelj obširno in temeljito pojasnil socialni delokrog občinske uprave. Tu prinašamo poročilo o predavanju.

Občina kot delodajalec mora biti vzor

drugim delodajalcem. Zadovoljiti mora odjemalce, hkrati pa svoje delavske razmere urediti tako, da vpliva potem na privatne obrate. Plača, delavnik, tarif, delavsko varstvo, pravo združevanja, skrb za bolne in sirote.) Pri oddaji dela mora gledati, da dobé dela samo tvrdke, ki se po pogodbi zavežejo, da izpolnijo proti svojim delavcem pogoje glede plače, počitka itd. Dalje je obravnaval posredovalnice za delo, ki morajo imeti v svojem vodstvu tudi zastopnike delavstva, skrb za brezdelne, socialno uporabo hranilniških dobičkov, občinske ljudske pisarne, v katerih se dobi zastoj pravni svet, vzorne delavnice za obrtnike, učne kurze za mojstre, zadružne prodajalnice z občinsko podporo; občina podpiraj ustanovitev produktivnih zadrug, katerim izročaj dela, naj pospešuje vpeljavo motorjev v majhne obrtne obrate in dajaj za nje po posebno nizki ceni gonilno silo.

Posebna skrb bodi občini za stanovanja. Že mestni stavbeni načrt se mora ozirati na to, da se dobi prostor za cenena manjša stanovanja. Občina mora omejiti spekulacijo z zemljišči in če treba, z lastnim nakupom dobiti zemljišča v last, da regulira cene. Ker hitro raste cena zemljiščam, je čisto opravičeno obdačenje zvišane vrednosti pri posestvih. Če zaradi dela skupnosti zraste vrednost kakemu prostoru, je pravično, da te zvišane vrednosti ne vživa le posameznik, ampak da pride dobiček vsaj deloma v korist celoti.

Skrb za majhna stanovanja je nujno potrebna pri sedanjem naraščanju mestnega prebivalstva. Občina lahko nastopi kot lasten podjetnik, ali da pospešuje stavbeno delovanje v ta namen ustanovljenih organizacij, ki imajo pred očmi — ne spekulaci-

cije — ampak javni blagor. Taka so v prvi vrsti delavska in uradniška stavbinska društva.

Naloga občine je nadzorstvo stanovanj. Osnuje se odsek za stanovanja, obstoječi tudi iz zastopnikov hišnih posestnikov in odjemalcev stanovanj, ki naj v rednih sejah razpravljajo o stanovanjskih razmerah. Stanovanjski nadzornik mora skrbeti da se sestavi natančno statistika stanovanj in da stanovanja odgovarjajo zdravstvenim predpisom. V Draždanah mora vsaka rodbina imeti poleg kuhinje eno sobo za stanovanje in eno spalnico, s 30 m² površine in najmanj 20 m³ zraka za osebo.

Dobro služijo občinske posredovalnice za stanovanja, ki se lahko združijo s posredovalnicami za delo.

Preskrbovanje mesta s hrano je tako važna zadeva, da je občina ne more prezirati. Vodovodi, tržnice, preiskovanje hrane ne zadoščajo. Pri važnejših živilih mora občina čisto direktno poseči v promet. Mestne mlekarne v več nemških mestih oddajajo ubogemu prebivalstvu mleko po znižanih cenah, zlasti za dojenčke.

Glede regulacije mesnih cen omenja predavatelj nekaj vzgledov, na primer ustanovitev velike društvene klavnice na Dunaju, h kateri je pristopila mestna občina. V Stuttgartu, kjer so bile hude difference med mesarji in odjemalci, sta mesarska zadruga in mestna občina sklenila sledečo pogodbo: Sestavi se stalna komisija za določevanje mesnih cen, v kateri so zastopniki mesarjev in konsumentov pod predsedstvom mestnega svetnika. Ta komisija proučuje živinski in mesni trg ter vsak mesec cene revidira. Mnogo lahko ob-

Zvonimir.

Povest o očetu.

Tam doli pod vasjo mu je stala hišica, obrnjena proti polju, proti jutranjemu solncu. Sam je prežil v njej že dve leti, in zato mu je bila ljuba in draga, kakor je planinskemu pastirju lesena koča v obsojnih višinah ljuba in draga. Kako tudi ne? Samotna duša potrebuje drage stvari, da ima kam opreti svoje trudne misli, nestalne in šibke kakor trepetlika v burji.

In Jurij Zeřrin . . . česa naj bi se oklenil s plamenečo strastjo, če ne svoje edinke hišice, ki tako lepo zre proti vzhajajoči zarji in rumenečemu polju? Kaj naj bi sicer vzljubil on, ki je prispel že priletlen iz daljnega sveta in pustil ondi vse dobre in zlobne prijatelje, da se v svoji domovini pokori za grehe strastne nekdanjosti? Kaj naj bi vzljubil?

»Ima sovaščane, in denar ima!« govore; a ne znate, da vzbujaja denar zavist, in zavisti sledi mrzkost, sovraštvo. Denar ima, a se mu godi žalostno, ker nima srca,

ob katerem bi si odpočile njegove trudne misli . . .

Lansko leto, kmalu, ko si je pozidal svojo lepo belo hišico, je bilo; iz krčme koncem vasi so se vračali na večer Završčan in Peterlin in kajžar Krhne. Pa so se pogovarjali zaupno med seboj, in trezne so bile njihove besede. Jurij je sedel za oknom, in slišalo se je, kakor bi stali in govorili tik pred njegovimi durmi žaleče izmišljotine. Premagal se je in je poslušal do konca; ah, polna zavisti in sovraštva je bila njihova povest, temnejša je bila od polnoči in bolj pekoča kot pekel — — —

»Saj znaš, Peterlin — Amerika je Amerika!« tako je pričel Završčan in je umolnil in tuhtal. Kajžar Krhne pa je nadaljeval glasno prav isto, kar je pri sebi tuhtal Završčan.

Premejš . . . res je, res! Velike hudo-bije se godé v Ameriki. Fant se pelje za očetom »čez lužo«, dobi delo, zaslužka toliko dolarjev na dan, pa postane silno bogat . . . no, in za bogastvom hodi tudi lumparija . . . zapomni si, Završčan, za bogastvom hodi lumparija!«

Kajžar Krhne je ostro povdaril zadnje besede in je pogledal čez Zeřrinovo streho. V očeh mu je iskrela nekaj kakor ogenj o polnoči. Bilo je morda živo usmiljenje, morda tudi kipeča zavist. Peterlin je opazil v mraku iskreče oči, in zazdelo se mu je prilično, da povzame besedo, da odkrije težko tajno.

»Bogastvo pa hudobija . . . kajpada! Ali menite, da je drugačen od ostalih tale Amerikanec, tale Zeřrine? Kajše . . . v Ameriki cvete lumparija kakor plevel na neorani njivi.«

Napeto sta slušala Krhne, in vse je bilo tiho. Le skovir se je oglašal oddaleč nekje. Peter se je odkašljaj in pogledal naokrog.

»Oo, Zeřrin je ravno tak, vama pravim. Čez lužo nazaj pride malo dobrega. V Podolje sem šel zjutraj prašat za žanjice, pa so se pogovarjali o njem.«

Peterlin je utihnil, dokler niso prešli mimo vrat, kajti težko je bajiti črno povest o človeku, če greš mimo vrat njegove hiše in se bojiš, da stopi vun.

»Pravijo, da je bil mojster v veliki fabriki, da ima denarje shranjene v veliki

čina koristi revnim slojem s podporo ljudskim kuhinjami.

Za higijeno imajo mestne občine svoje zdravstvene odseke. Šolski otroci se zdravniško preiskujejo, za bolehe otroke se osnujejo posebne paralelke, za mestno mladino se preskrbe parki kot igrišča, kar je najbolj razvito na Angleškem.

Skrb za bolnike in reveže je pri nas zlasti na deželi jako težavna, zaostala. Tu bo morala dežela pomagati. Priporočajo se poučni tečajji za bolniške postrežnice.

Naše šolstvo skrbi premalo za praktično stran življenja. Zato se mora oficijelni šolski pouk dopolniti z naukom o gospodarstvu in gospodinjstvu. Po mestih se priporočajo gospodinjstvene šole za deklice, ki jih ponekod pridružujejo ostalim šolam. Nauk v kuhinji in najvažnejših gospodinjstvenih zadevah bi se moral podajati ženski mladini zlasti nižjih slojev. Na deželi se pa priporočajo v tem oziru učni tečajji potovalnih učiteljev, kar bodi stvar deželne uprave.

Za izobrazbo ljudstva naj skrbe občine z javnimi ljudskimi knjižnicami, ki morajo biti po svoji književni vsebini res ljudstvu primerne. Tu so drugi narodi storili že jako mnogo, med tem ko so pri nas edino le naša društva začela delovati brez občinskih podpor. A pridružiti se jim morajo tudi javne čitalnice. Žalostno je, da se pri nas čita edinole dnevno časopisje in še to le po kavarnah in gostilnah. Občina naj poskrbi širšim ljudskim slojem javno čitalnico, kjer so jim brezplačno na razpolago knjige in časopisi.

Tudi za predavanja lahko občine jako mnogo storé. Naj dajejo pripravne prostore predavateljem na razpolago, in tudi mestno uradništvo, ki je v tehničnih ozirih občinske uprave dobro poučeno, naj javno predava o obče zanimivih občinskih zadevah. S tem se dvigne smisel za javno delo, izginijo predsodki proti upravi, in medsebojno razmerje med občinstvom in oblastjo se zboljša.

Seveda so občinski redi večinoma zdaj zastarani. Življenje je napredovalo, nove potrebe so nastale, novi stanovi nastopajo, a upravne oblike, zlasti način zastopstva je ostal neizpremenjen. Tu je treba modernizacije. Naj bi vsaka večja občina, zlasti one, v katerih živi industrialno prebivalstvo, imela vsaj svoj socialni odsek, v katerem naj bi tudi delavstvo pošiljalo svoje zastopnike. A to je le korak k izboljšanju. Potrebna je popolna reforma naših občinskih redov in volilnih redov. Če se ta izvrši, se bo tudi delovanje občin bolj poživilo in doneslo pričakovanih sadov.

Predavanju je sledilo živahno odobravanje. S socialnimi nalogami občine pa se

bodemo prihodnjič bavili še podrobneje v več člankih, da spravimo to velevažno vprašanje v tek tudi pri nas.

Med brati in sestrami.

Ljubljanska tobačna tvornica. Naše »Podporno društvo« je pričelo v četrtek po počitnicah zopet z mesečnimi shodi. Predsednik, tovariš Čatar, naznani, da bo prvo nedeljo po Vseh svetnikih (4. nov.) ob 8. uri pri Sv. Jakobu sv. maša za rajne družtvenike. Letos je umrlo 52 vpokojenih in 27 še ne vpokojenih tvorničnih delavcev in delavk. Odbor se je predstavil danes navzočemu g. finančnemu svetniku, katerega je naprosil, naj posreduje v prilog v društveni spemnici navedenih prošnja delavstva. Naznani, da je obljubil g. svetnik zagovarjati pri glavnem ravnateljstvu društveno spomenico in je še osobito tudi obljubil, da hoče vplivati z ozirom na draginjo v Ljubljani za izboljšanje plač. Ožigosa društvene redkosejane nasprotnike, ki so zasmehovali odposlance. Blagajnik, tov. Ogrič, poroča o denarnem poslovanju društva. Dosedanjih dohodkov letos je 4083 K 58 v, stroškov 4794, tako da je 710 K 42 v prebitka na stroških. Vseh dosedaj plačujočih članov je 1706. V »Krišč. zvezi tobačnega delavstva« je zdaj 350 članov in članic, tako da smo za začetek lahko zadovoljni z našo plačilnico. Dr. Krek kaže na potrebo društva z ozirom na bolezen, ki zahtevajo podpore bolnikom. Nasproti onim, ki so celo nekateri odborniki, pokazali društvu hrbet, mora v društvu združeno delavstvo delati, da nimajo taki ljudje nobenega vpliva. Odboru se mora zaupati, ki ima res veliko dela. Opozarja, da je v Rimu in na Nemškem prodrlo že v socialni demokraciji misel, da je edino po nestranskih strokovnih društvih omogočena delavstvu boljša bodočnost. Za take čenče, s kakršnimi danes farba Kristan pri nas svoje pristaše, se že drugod nihče več ne briga ne. Država bi lahko zdaj, ko je napravila pri proračunu 52 milijonov dobička, ustanovila invalidni podporni zaklad za delavstvo. Dr. Pegan nato predava vrlo zanimivo o prestopkih proti razžaljenju časti. Ne dopušča nam ob sklepu lista več prostor, da prinašamo vsebino predavanja. Končno priporoča še tovariš Čatar delavstvu, naj se naroča na »Našo Moč«.

Bistrica v Rožni dolini. Sklep zadnjega zborovanja našega delavskega društva je zadel prav na živo. Strokovno društvo fužinskega delavstva se ne more več zabraniti; zanimanje za strokovno društvo je v fužini veliko. Od strani ravnateljstva do

sedaj ni nobenega nasprotovanja več, kar kaže, da so vendar enkrat prišli do spoznanja, da je tudi delavec prost človek, ki ima pravico do stanovske in tudi samostojne politične organizacije. Ako bi se vršil tak shod pred enim letom, bi gotovo postavili par delavcev pod kap. Toda delavci se letos že toliko zavedamo, da stopimo v nedeljo zopet en korak bliže strokovni organizaciji. V nedeljo, dné 21. oktobra ob 4. popoldne se bomo pri p. d. Tomažu na Bistrici posvetovali o strokovnem društvu. Pristop ima vsak fužinski delavec.

Ljubljana. Naše I. ljubljansko delavsko konsumno društvo dobi svetlobo. Že dalj časa prosi odbor I. ljubljanskega delavskega konsumnega društva upraviteljstvo Ovijske hiše, ki je v knezoškofijski oskrbi, da bi se v kletnih prostorih, v katerih se nahaja to društvo že za svojega početka (1895), da bi se napravila okna, kajti razsvetljava prostorov je požrla društvu vsako leto od 600 do 800 kron. Končno so se merodajni faktorji vdali nujnim prošnjam in to sredo pričela so se graditi okna podobno onim v kleti hotela »Uniona« in sicer dva, eden v prodajalni, drugi pa v društvenih prostorih. Ako se ta dva obneseta in bodeda dajala dovolj svetlobe, napravilo se bode prihodnje leto še več oken. Ta novica razveselila bode gotovo vse konsumarje.

Trbovlje. Nastopili so zopet večinoma pusti jesenski dnevi. A ž njimi ne sme postati pusto naše življenje. Ravno zdaj, ko bo nehalo razno delo okoli hiše, ravno zdaj porabimo prosti čas za to, da beremo in se tako izobrazujemo! Vsi stanovi se trudijo, da si priborijo višjo omiko, zakaj bi mi zaostajali? Prepričan sem, da bi se nam delavcem veliko boljše godilo, ko bi se bolj zanimali za svojo stroko. Marsikatera krivica in napaka bi se dala odpraviti, ko bi bolj poznali svoje zadeve. Koliko poučnega berila najdeš v uvodnih člankih »Naše Moči«, kar se tiče ravno nas. Če jih še nisi bral, vzemi list v roke in zadovoljen ga boš odložil, ko jih prebereš. Zato bi naj ne bil brez tega lista noben delavec, ki mu je mar lastna sreča. Vsaj »Naša moč« in knjige Družbe sv. Mohorja bi naj bile v vsaki delavski družini, ki se ne more nabaviti večje knjižnice. Ali se še spominjaš iz lanskih večernic povesti »Nesrečnež«? Zajeta je prav iz tukajšnjega delavskega življenja in je v glavnih potezah tudi resnična. Kako zanimiva je zlasti za nas »Premogarijeva pesem« v isti povesti! Začenja se: Nevarno je povsod življenje, povsod preti tisoč pogub, a tako ni nikjer trpljenje, ko tvoje je, premogar ljub! Kdo potrebuje, kakor ti, vsak dan nebeške

železni skrinji, pa da ni vse prislužil . . . da se je vlačil z neko Hrvatico, da ima nezane otroke v Ameriki nekje . . .

Peterlin je govoril čimdalje tišje, in je pljunil široko na cesto . . . fej! . . .

Kajzar Krhne je poškilil Peterlinu čez ramo in se spogledal z Završčanom; vsi trije so mislili eno misel . . . V dalji nekje se je oglašal skovir — — —

Za poljem se je izgubljala črna povest, vedno tišja, vedno skrivnostnejša, vedno temnejša. Jurij Zefrin je poslušal ob oknu in ga je nalahno priprl. Temno in strašno so mu iskriale oči v mraku, žile so se nabrekle na sencih, brada mu je šumljala . . .

»S težkimi škornji bi stopil čez prag, da bi pogledal sovragom oči v oči! Ne bi zakrival lepe pregrehe, ne, obrnil bi jo proti solncu, da bi žarela kakor novokovani cekin — — — ali . . . Jurij Zefrin, pomisli, pomisli ti oholi stavec, da je pregreha pekoča kot živo oglje, črna kot peklenški brlóg; ne bi žarela v žarkih nebeškega solnca . . .«

K svojem potrtemu sreču je govoril Jurij, in nobene tolažilne in božajoče besede ni našel zanj. Temni mrak je lil kakor gosta megla skozi okno, legal je po stenah in stropu, po mizi in postelji; vsenaokoli sajasta noč. Le tam zunaj so se razplamtele stomilijonske zvezde z črnini neba, tako

kakor bi nagraabil žerjavice v smetišnico in jo zavilhtel preko temnih višin.

Jurij je zaprl žareče oči in je šel preko sobe. Lepa zvezda se je utrnila tam zunaj, in zdelo se je, kakor da je padla tik pred okno, lepa in plamteča kakor večernica na zapadu . . .

Preko sobe je šel vdručič, in postale so mu roke in noge težke kot svinec; glava mu je sama, čisto sama klonila na prsa, kajti nobene moči ni več čutil v tilniku. Sesedel se je na divan; vse se je zibalo v polmegli po sobi in bilo mu je, kakor da se ziblje tudi sam, majhen, okrogel otročiček; pestunja, mlada devojka, ždi poleg in poganja zibko . . .

»Sevé, majhen sem bil nekđaj in okrogel sem bil, sevé . . .«

In zapeli so fantje pesem na vasi, da so se topila mehka srca. Sanjal je Jurij Zefrin in popevka fantovska je priplavala do njega. Prav nalahno je prispela skozi polodprto okno in se je zazibala po sobi.

In vzdramil se je Jurij Zefrin iz hipnega sna ter je potegnil z roko preko redkih las. Zaživela mu je v duši zopet prav živo vsa črna povest, kakor so jo pripovedovali tik pred njegovimi durmi Završčan in Peterlin in kajzar Krhne, da, zaživela je — ta prokleta, zlobna povest — in je odprl žive oči; ničesar ni videl, ničesar. — Vsenaokrog

strašna temá, zunaj pa hruli poletni vihar, da žvenkečejo okna. Veje pokajo po gozdu, sveži, zelenoobrsteni vrhovi se nagibljejo, bilke se lomijo po dobravi, in žito polega po polju. Kako si strašna, ti zlobna, ti žareča, ti peklenška noč . . . »ah, ti peklenška noč tu v sreču, v osamelem sreču! . . .«

Zasmililo se je starcu to ubogo, osamele srce, in je zaihtel milo kakor okrogel otročiček, če ni mlade devojke-pestunje poleg, da bi poganjala zibko. Tako je zaihtel in je posegal s koščeni rokami nad glavo . . .

In mimo je šel vihar in bilo je tiho vse in pokojno. Ura je tiktakala v kotu, okno pa je bilo odprto na obe strani, in slišalo se je, kako je črinčikal muren tam v polju. Tiho šepetajoč veter je dihal v sobo, nalahno in božajoče, kakor bi plavale od zlatega juga bajke kresne noči. Vse tiho, pokojno . . .

In kakor v potoku so vrele solze starcu čez zgubana lica na šumljajočo brado. Brez življenja, brez moči je bilo vse telo, kakor mrtva masa, samo oči so živele . . .

Pa je prihitel mlad fantiček iz krčme; naročili so mu namreč, naj pove pri Zefrinu, da je za večerjo že zdavnaj pripravljeno.

pomoči? itd. Kmalu dobimo v roke nove Mohorjeve knjige. Vzemi in beri jih! Nekaj rudarjev je začelo v prostih urah zahajati v Čitalnico v Trbovlje. Tudi prav. Tam je na razpolago raznih časnikov, izposojujejo se tudi knjige na dom, in to za mesečnih 20 vinarjev. Prilike je torej dovolj, da beremo in se tako izobražujemo sami, dokler nam tega ne preskrbe drugi.

Trbovlje. Predsednik »Pazniškega in delavskega podpornega društva« gospod Herman Leeb je baje odstopil, kakor slišimo zaradi znotranje bolezni. V društvu bode ostal preblag spomin, odkar se je začel štiliti v liberalizem, je začel hirati. Vodstvo društva je prevzel podpredsednik Ivan Golob, rudar tukajšnjega rudokopa. Dne 7. vinotoka je bila volitev delavskih zastopnikov. Večino so dobili sicer socialni demokratje, vendar pa kakor se razvidi iz pametni moške, taisti, ki so si na vso moč prizadevali večino glasov pridobiti, so pa komaj zadostni glasovi v dopolnilno moštvo prišli. Čestitamo novim delavskim zastopnikom. Ljubši nam je eden pošteni socialni demokrat, nego pet liberalnih hujšakačev, kateri za delavstvo sploh nič ne storijo. Toraj upajmo na dobri uspeh naših zastopnikov. — Na Hrastniku je delavstvo dunajske žide in gospoda ravnatelja prisililo, da so mogli konsumno skladišče delavstvu izročiti. Predno so pa to ti gospodje storili, spraznili so delavcem popolnoma skladišče in tako prazno poslopje prepustili. Rudarski akcijonerji nameravajo zdaj lastno konsumno skladišče, kakršno je v Trbovljah napraviti. Tu se vidi, da jim skladišče res nekaj nese, drugače bi se ti gospodje ne bi toliko potegovali. Toraj kapitalist ima vedno svojo mavho odprto. Videli bodemo, kaj nam bo Trbovljsko skladišče ob letu prineslo, ker nam sedanjo vpeljavo toliko hvalijo, upanje je sicer majhno ali tolažba more biti.

Iz Šaleške doline. (Slike iz naše družbe.) Silno povpraševanje gre vselej po »Naši Moči« (kaj ne kolega iz Pesjeja?), in kako se dvigajo »svetli gumbi«, kadar kaj pogramo! Kdo nam pa naj še dviga pogum, ako ne »Naša Moč«, ko nam je plača padla vsled ponesrečenega zadnjega štrajka. Vse toži o pomanjkanju denarja, le eden si mane roke veselja, ki ljudem kupice naliva. Le če zagodrnjamo zoper pijančevanje, tedaj se mu tudi nabere gube in njegova »ta starjša«, sicer brumna ženka, neznansko zakolne in skače od jeze po Šalah. Mislita že pobrati šila in kopita, le »Micko« je strah, če ne bo smela za njima na Vinsko

Odpрте so bile Zefrinove duri in fantiček je oprezno stopil v temno vežo. Strah ga je bilo, da si ni upal varno do sobinih vrat. Krhne je namreč pravil na vasi, da je čudna ta hiša, in fantiček se je spomnil skrivnostnih besed.

Tipal je revček po temi in počasi prišel do vrat; zdajzdaj, se mu je zdelo, stopi črn mož prednj in ga potrepnje s težko roko po rami . . .

Potrkal je; v krčmi so ga naučili tako. Ali . . . nobenega glasu od nikoder.

Potrkal je vnovič in še bolj ga je bilo strah. Ali nič odgovora.

Skorajžil se je fantiček in je odprl. Nobene luči v sobi; iz kota pa se je čulo hropeče dihanje . . . Fantiček je vzdrltel po telesu, butnil je vrata k sebi in jo udrl skozi odprte duri proti krčmi. Nekdo je buril ves čas za njim in dihal grozno in hropeče. Tudi hudi pes je zalajal pri Boštjanovih, in fantiček se je bal, da ga zagrabi za hlačnico, ra rokav, za srajco. Ves upehan in znojen je prihitel na dom in pripovedoval . . .

Jurij Zefrin se je dvignil z divana in potegnil z roko preko obraza. Vse se mu je zdelo kakor hude sanje v dolgi zimski noči: Človek hodi po sveti v razbrzdanostjo pod pazduho, uganja lumparije in pregrehe ter se niti ne domisli, da je vse to le stvor ene predolge noči. Zlekne se zjutraj po postelji in ima v srcu celo kesanje. A ko si pomane dremotne oči in se ozre skozi rožnato okno, — ej, vse se mu zdi tako

goro. Mi pa bomo zapeli za odhodnico: Bil je ljub moj brat — Pil ga je rad — Dajmo mu firkelj na grob! Hop, hop, hop! Da bi se le sitnega gromška kmalu znebili! Potem se vsaj ne bodo več zbirale pri žejni kuharici prazne košare in lačni trebuhi, kadar odide gospod proti trgu Velenju! Tu se ne brišejo solze trpinom, ampak deli miloščina onim, ki je ne potrebujejo! Če pride gostilna na dražbo, naj ne stega po njej oseba, koje nedeljsko posvečevanje se omejuje na Dagico ali pudelj ter prazno hvalisanje celjskih in zagrebških dogodkov, ampak naj jo dobi domačin, ki bo prijaznejši z nami, »bauerškimi švapeljni«, kakor nas radi zovejo v svoji prevzetosti, ker si še nismo toliko po svetu pokusili. Še boljše pa bi bilo za kmeta ko delavca, ko bi se »Zadruga« lotila stvari ter poceni postregla ljudem s pijačo in blagom. Enkrat bodo vendar ljudje za združeno delo zreli, treba le Rajfajznovke, ki bo skrbela za ceni kredit. Namesto pri vrčku sedeti in čez slabe čase zabavljati, kaže iti na delo za splošni blagor. Shajajmo se raji v društvih, ko pa v gostilni. Naj pade stara navada, da botri vsakega otroka še enkrat krste pri alkoholu in vsakega mrliča zapijejo. Mislijo ljudje, da bi bil neveljaven obred, če bi se pri krstu ne napravil desetak, na sedmini ne zapil stotak. Z veseljem pozdravljamo prvi korak na boljše, ko je zadnjič boter odpravil babico z napitnino ter raji pod domačim krovom priredil slovesnost. Živijo posnemalci! Če tudi kdo gode in en čas zabavlja, slednjič stisne repce med noge in — gre!

Iz Šaleške doline. (Delavec in politika). Zanimivo je bilo poslušati medklice kmeta Goričnika — mož prisega sicer na »Narod«, a je originalen — iz Družmirja na političnem oz. volilnem shodu v Šoštanj. Klical je neprestano zbrani gospodi: Vi ste nam postavili kandidati, ne da bi nas vprašali. Poslanci volijo nam poslanca! — Res se je doslej tako godilo. Par veljakov je vodilo vso politiko, nekaj molčečih kmetov so imeli za parado, ki pa niti vedeli niso, zakaj se gre, ko je liberalni trgovec predlagal »Narodove« resolucije. Delavca niti blizu ni bilo, ker v tej dolini nimamo še političnega društva. Ker se zdaj tako društvo v Šoštanju snuje in so pravila že potrjena, zato ne sme zamuditi nobeden delavec prilike udeležiti se ustanovnega shoda. Če bode te pristopili k temu društvu in zahtevali v odboru svoje zastopnike — delavski stan je najštevilnejši — potem ne bodo imeli samo nekateri »zaupniki«,

smešno, da bi se glasno skrohotal nad svojimi sanjami.

In šel je stavec zaklepat duri: sobo je zaklenil dvakrat in ni prižgal luči. Kar v temi se je razpravil; legel je v posteljo in ni zaspal — — — »Vse le sanje! — — —« Težko je bilo vprašanje, zato ni zaspal . . .

Potne srage so mu stopale na čelo. Valovilo mu je v mislih, kakor da je vzbuhnil sredi šumečega morja vihar. Tam zadej, v nedosežni prošlosti so se dvigali težki spomini in so prihajali drug za drugim poklekat pred svetišče njegove duše: »Odpri nam, dobri stavec!«

In Jurij je krilil z rokami nad posteljo, da bi odgnal milosti prosečo druhal . . .

»Ne, ne! Odpri nam, znancem in so-drugom nekdanih dni! . . . Zakaj si dvakrat zaklenil duri?«

Ponižna je bila prošnja mnogoštevilne druhal, kakor bi prosili suhe skorjice . . . »Milostno otvori, prijatelj, duri svojega svetišča! Glej, težko nam je v mrazu tu zunaj.«

In prišlo je usmiljenje k starcu v vas: zakaj bi jim ne odprl, če pridejo v mrazu klečat pred svetišče? In dvakrat je zarožljalo v ključavnici. Tako . . .

Ha-ha! Kako je buknila kleta druhal skozi duri; tlak je bučal, oltarji so se razdirali, ikone so padale raz stene . . . ugasnila je večna luč . . .

Ha-haJ — — —

(Konec prihodnjič.)

ki gredo v malo sobico, vso politiko v rokah. Ne sme se vladati brez nas in ne proti nam, zato skrbimo delavci! V Trbovljah so bili na Koroščevem shodu ravno delavci najbolj zastopani in so pokazali s tem svojo politično zavednost. Pokažimo jo še mi, če hočemo, da se bodo prihodnji poslanci bolj ozirali na delavske želje! Če bi bil pa občni zbor zaupen, pa si sami osnujte tako društvo in dajte slišati svoj glas, da se pred vami stresejo mogotci. Čuječim pravice! Torej vsi na tisti shod v Šoštanj! Pomislite, da so prihodnjo pomlad že zopet volitve!

Skale. Silno se je vstrašil Lapp, ko je bral v listih, da so v Št. Janžu neki judje zasledovali rudo. Brž je gnal svojega direktorja tja, da bi, ako mogoče — sam izkopal zaklad. Mož je lahko podjeten, ko ima milijone, nas pa tako pri plači pritiska — da komaj živimo, njegovi priganjači pa vpijejo nad nami bolj ko kaki »furmani« nad ubogo živino. Vendar »štrajka« ni priporočati, ker nismo še združeni v društvu in ker vsak na svoj kraj vleče, okrajni glavar bi pa tudi z žandarji pomagal delavcem, kateri bi hoteli še delati, mi pa bi brez fonda in podpore tudi ne mogli shajati, ker bi nam še zaprl na kantini skladišče in iz stanovanj nas pognali.

Tržič. V društvu gorenjske avstrijske industrijske družbe se najbolj bleste imena gospodov tovarnarjev kranjskih predilnic. Na čelu jim je je gospod Gassner iz Tržiča, nadalje iz Litiije, izmed katerih se eden tako piše, kakor njegova dejanja (Schwarz). Vprašamo samo, kako si gospodje tolmačijo besede gospoda Gassnerja, ki jih je izrazil na onem ustanovnem shodu, ki se glase, da nima nič proti temu, ako se delavstvo strokovno organizira in kar opravičeno zahteva. To vprašanje stavimo za to, ker so si dejanja in besede gospodov diametralno nasprotna, saj vendar nikakor ne harmonira s tako izjavo deistvo g. Gassnerja, ker je ravno vsled frivolne prenapetosti ali če hočete iz krščanske ljubezni do bližnjega vrgele na cesto dva predsednika strokovnega društva v svoji tovarni edino zato, ker sta predsedovala delavskemu društvu, katerega on priznava za opravičeno organizacijo. Ravno tako dvomimo, da so oni gospodje, ki so iz same krščanske pobožnosti nastavili v svoje deklishe kosarne v litijski predilnici usmiljene sestre zbog tega, da bi jagnje ne opazilo volka, ki fingira ovca. No, ti gospodje so imeli čast bacniti samo enega predsednika delavskega strokovnega društva litijske predilnice, bili so pa tudi od g. Gassnerja bolj usmiljeni ž njim, saj so poravnali krivico, ki so mu jo storili s tem, da so ga vzeli nazaj v delo, ko je priznal krivdo priganjačev za svojo. Priboljšali so mu ob enem tudi to, da od slej nima skrbi za denar kam bo žnjim, ker mu ga že zmanjka na dan plačila za najbolj potrebno, to je za hrano in obleko. Sicer je še ena predilnica na Kranjskem, namreč v Ljubljani, o tej se jako malo sliši, bodisi da je vse v redu, ali pa je že terorizem tako krepak, da se sploh ne drzne nihče priti na dan z dejstvi, ki bi morda gospodom ne bila po godu. Vsekakor pa v tej predilnici tudi ni vse tako v redu, kakor je soditi po tem, da vse molči. Ne motimo se, ako trdimo, da je tudi tukaj doma ono prirojeno predilniško gorje, a zakriva se med stenami, da se ne vidi, kjer pa bi bilo mogoče posvetiti v srce, tam pa se ti postavi neomejeno gospodujoči priganjač pred te, da z dresirano odločnostjo prepereči videti vse ono, kar gloda srce trpinov. Čuje se vedno o gospodu direktorju hvala, kako je dober z delavstvom, no, to tudi deloma verjamemo, toda ali ni predober nasprotno s priganjači, ki so delavstvu v gorje. Morda imamo čisto prav, ako tako sodimo, saj nas k temu navaja misel sama, ako poprašamo, zakaj se onemu pazniku v pucaraju ne skrivi niti las, ko so vendar delavke v pismu, ki so ga poslale gospodu direktorju, povedale golo resnico. A glej, en par trdih besed in pa to, da je priganjač izvedel, da se delavke pritožijo čezenj, samo to je bilo, a uspeha za omejitve nečuvne surovosti prav nobenega. Na-

sprotno, Ignac Strnad, colmojster v pucaraju, kakor se imenuje vedno sam, je potem ko je izvedel od gospoda, da so se delavke pritožile čezenj in ker je videl, da se mu ni nič zgodilo, saj bi bil moral za marsikako besedo sedeti po 24 ur v špekamri, ako bi ga delavke tožile, kar bi bilo edino prav, ker v tovarni za razžaljenje časti ni nobene kazni za prigianjače. Sedaj še le ta neomejeni colmojster s podvojeno surovostjo nastopa. Namen mu je, spraviti vse stare delavke ven in to se mu tudi posreči. Pred par dnevi je napadel eno s tako silo, da ni mogla več shajati, nekoliko pred mu je odkrito priznala, da je bila tudi ona prizadeta, ko so pisale pismo čezenj, kar tudi v pričlo njega priznava za resnico, kar stoji v pismu. Od tedaj pa ni znala nobene stvari več delati, dasi je že delala ravno isto delo kot prej že 7 let. Vse zastoj, ko je videla, da ne more več shajati, šla je v pisarno in povedala gospodu direktorju resnico, kako postopa s starimi delavkami, zlasti pa z njo. Rekla je, da od danes zanaprej ne more več delati pri njem, ako se ne pomaga, ker to ni človek, ampak pes. Direktor jo je milostno poslušal, potem pa dostavil, da jo ne zadržuje, če noče več delati. S tem je bila pogodba razvezana in Nace Strnad ostane neomejen trinog v pucaraj colmojster, delavka pa naj si išče na zimo kruh, kjer si hoče. Direktor ljubljanske predilnice je pa le dober gospod, kajne? Saj so pa že boljši naši tržiški gospodje, ki za nas tako skrbe, da nam mečejo iz predilnic predsednike našega strokovnega društva. (Delavec, ki je že delal v vseh treh predilnicah.)

Z lastnimi močmi.

Medvodami. Vabilo k veselici, katero priredi »Katol. slov. izob. in delavsko društvo v Preski v nedeljo, dne 21. oktobra 1906 v novem društvenem domu s sledečim vspešnim: 1. Pozdravni nagovor. 2. Fr. Kimovec: Venček gorenjskih narodnih pesmi, poje mešan zbor. 3. J. Runjamine: Lepa naša domovina, mešani zbor. 4. J. Lahar: Kadar mlado leto, moški zbor. 5. — Narodna, moški zbor. 6. Piskrovez, kuplet. 7. A. Foerster: Žalost, poje ženski sekstet. 8. Dr. Vsezna in njegov sluga Štipko Tiček. Veseloigra v dveh dejanjih. Začetek ob 3. uri popoldne. Vstopnina: Sedeži I. vrste 2 K, II. vrste 1 K, ostale vrste 70 v., stojišča 40 v. Otroci stojišča plačajo polovico. Preplačila se v pokritje velikih društvenih stroškov prehvaležno sprejemajo. K obilni vdeležbi prijazno vabita odbora.

Sava. »Strokovno društvo« priredi v nedeljo, dne 21. t. m. popoldne ob pol 4. uri popoldne veselico s tamburanjem in petjem v podporo svojim obolelim članom v društvenih prostorih pri Jelenu. Prosimo obilne udeležbe.

Ljubljana. Pretekli petek je pričel dr. J. E. Krek s socialnimi kurzi v prostorih »Slovenske kršč. soc. zveze«. Udeležba je bila lepa. Obisk socialnega kurza našim somišljenicam in somišljenikom najtopleje priporočamo.

Podrobno delo.

Jesen je tu. Sledi ji v kratkem zima. Za naša delavska društva nastane tu dolžnost, da z resnim delom izpopolnijo ravno v tem za združevalno delo najbolj primernem času svoje organizacije.

Vsakega delavskega društva odbor naj če še ni, v svoji seji še enkrat prečita sklepe I. in drugega vseslovenskega delavskega shoda. Izvede naj se, kar se še ni morebiti storilo.

Sklepi na obeh shodih ste sklenili in sklenile delavci in delavke sami. A če ostanejo le na papirju, so brez vsakega pomena. Morate jih tudi izvesti, le tako boste dokazali, da ste istinito zavedno delavstvo.

Nekateri stvari bi posebej želeli, da jih delavstvo izvrši in zato opozarjamo nanje.

Redni mesečni shodi naj bi se vršili pač v vsakem našem delavskem društvu. Govornikov je med člani naših delavskih društev precej. In delavski govorniki pa govornice na dan! Pa tudi delavskih prijateljev je pač povsod dovolj, ki radi in z veseljem govore po delavskih društvih. Govornike si odbori lahko preskrbe tudi, ako se obrnejo na »Izvrševalni odbor slov. krščan. soc. delavstva v Ljubljani«.

A skrbeti morajo odborniki pa tudi vsi zavedni člani in članice, da so shodi dobro obiskani. Zato pa morajo agitirati med delavstvom, da pride kolikor mogoče veliko število ljudi na shod. A če bi tudi začetkoma morebiti udeležba ne bila kdosi-gavedi kako sijajna, naj to ne ustraši nikogar. Če se vrše shodi redno, se nanje navadijo ljudje in radi prihajajo.

Prav zelo pa tudi želimo, naj bi poleg rednih shodov skrbeli delavski odbori tudi za podrobno izobrazbo svojih članov in članic. Predvsem bi seveda morala imeti naša delavska društva na razpolago svojim članom in pa članicam knjižnico in pa dobre časopise. Morebiti bi kazalo, da bi kak izobraženejši društveni član ali pa kak prijatelj društva ob nedeljah obrazložil v obliki govora, kaj se je zgodilo zanimivega in pa važnega po svetu.

A kar se nam zdi najbolj potrebno, da izvedejo naša delavska društva, to je pouk in izobrazba v socialno gospodarskih zadevah po socialnih kurzih, kakršen je vsaki petek v Ljubljani po »Slovensko krščansko socialni zvezi«. Seveda more predavati v socialnem kurzu že dobro izvežbani in tudi temeljito izobraženi predavatelji. Če ga ni v domačem kraju, naj se obrne društvo na »Izvrševalni odbor«, ki bo poskrbel delavskim društvom izvedene voditelje socialnih kurzov. Socialni kurzi izobrazijo visoko obiskovalce in so neobhodno potrebni za obstoj naše delavske organizacije.

Na varčevanje se ne sme pozabiti. Kjer še nimate vsaj »Čebelic«, izvedite jih.

Pri odborovih sejah tudi nikdar ne pozabite kakor tudi ne ob vsaki priliki, da bi ne premišljevali in delali nato, da dvignete število svojih članov. Le mogočna združena delavska moč zamore v sedanjih časih delovati na izboljšanje položaja svojemu stanu. Saj delavstvo ve, da se nasproti njemu združujejo podjetniki in zato mora tudi ono napeti vse moči, da je združeno, kar je pa le mogoče po močnih delavskih društvih.

Nikakor pa ne sme tudi pozabiti delavstvo, da bode v kratkem nastal velevažni trenutek, v katerem boste nastopili z glasovnicami v roki, da izvolite državne po-

slance za državni zbor in najbrže po načelih splošne in pa enake volilne pravice. Na volitve naj se pripravlja delavstvo že zdaj tako, da bode oddalo svoje glasove le takim kandidatom, ki se bodo zavezali, da nastopijo za delavske težnje in zahteve.

Porabite vsako priliko, da razširjate med svojimi tovariši vaše glasilo, naš list. Čimveč bo imel list naročnikov, timlažje bo tudi zastopal vaše, delavske pravice in poskrbel i za izobrazbo delavstva!

„Naša moč“
izhaja vsak petek.
Cena na leto 3 krone.

Cene inseratom so:
za male 6stopne oglase: 6 vrstic 70 v.,
12 vrstic 130 v., 18 vrstic 180 v., 24
vrstic 220 v. 3stopne oglase računamo:
1 krat 9 v. petit vrsta, 2 krat 7 v. petit
vrsta, 3 krat 5 v. petit vrsta.

Uredništvo in upravništvo
„Naše moči“
Kopitarjeve ulice šte. 2.

Ljubljana

Stari trg 10.

Ivan Podlesnik ml.

priporoča svojo

trgovino s klobuki in čevlji.

**Velika zaloga. ✱ Solidno blago.
Zmerne cene.**

(Sklicateljem na ta oglas znaten popust.)